Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару 15 гр.

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы — выходзіць 4 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 4.

Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА—у будні ад 10—12 г. у Рэдакцыі „ ад 12— 2 г.

Цана падпіскі з дастаўкай поштай: За год 5 зл. 50 гр.; за паўгоду—3 зл. за 3 месяцы — 1 зл. 60 гр.; за 1 месяц — 60 грош.

№ 16 (41) | Вільня, 6-га ліпня 1934 г. | Год 2-гі.

Важнае назначэньне,

На высокае і адказнае становішча міністра ўнутраных справаў Прэзыдэнтам Рэспублікі назначаны п. Мар'ян Зындрам-Косьцялкоўскі, яшчэ нядаўна былы беластоцкі ваявода, а пасьля прэзыдэнт сталічнага места Варшавы.

Прыпамінаецца нам, як у дзень беларускага нацыянальнага сьвята 25 сакавіка 1924 году ў мурох Беларускай Гімназіі ў Вільні цяперашні міністар унутраных справаў, а тады пасол на Сойм ад „Wyzwolenia“ п. М. Зындрам-Косьцялкоўскі, вітаючы беларускае сьвята, паміж іншым сказаў: „Прыдзе ў Польшчы да ўлады польская дэмакратыя і тады, панове Беларусы, усё будзеце мець“...

Ці з таго часу пагляд п. міністра Косьцялкоўскага на беларускае пытаньне зьмяніўся?

Нам думаецца, што не, — бо на становішчы беластоцкага ваяводы п. міністар Косьцялкоўскі выказаў вельмі далёка пасунутую толеранцыю да беларусаў у Беласточчыне, дзе акружная ўправа ТБШ увесь час магла працаваць, аж пакуль зусім ня была зьедзена бальшавіцкаю гангрэнаю і праз гэта папала пад закрыцьце яе адміністрацыйнымі ўладамі.

Хочам выказаць надзею, што, як краёвы чалавек (паходзіць з Ковеншчыны), пан міністар Косьцялкоўскі на сваім цяперашнім высокім становішчы выкажа поўнае зразуменьне беларускае проблемы ў Польшчы і будзе імкнуцца знайсьці шляхі да яе вырашэньня.

Рэволюцыя ў Гітлераўскай Нямеччыне
і яе прычыны.

1-га ліпня Нямеччына была сьведкаю надзвычайных падзеяў— часьць гітлераўскіх баявых аддзелаў збунтавалася. На чале збунтаваных аддзелаў стаяў, як аказалася, сам начальнік штабу гэтых аддзелаў—Рэм ды іншыя начальнікі і камандзіры розных (штурмовых) баявых адзінак. Змова была загодзь выкрыта і дзеля гэтага бунт у зародку здушаны самым жорсткім спосабам. Былы міністар рэйхсвэры (дзяржаўнае абароны) генерал Шляйхэр растрэлены; акром яго растрэлена шмат начальнікоў паасобных баявых аддзелаў як напр. А. Шнайдгубэр (Мюнхэн), Е. Гайнэс (Сілезія), К. Эрнст (Бэрлін), Г. Гайн (Саксонія) і др.

Па ўсёй Нямеччыне адбываюцца масавыя арышты. Гітлер аб'явіў асаднае палажэньне і сам працуе над канчальным здушэньнем бунту ў Мюнхэне, а яго таварыш міністар Гэрынг распраўляецца ў Бэрліне.

Бунт, як відаць, ужо амаль зусім зьліквідаваны, але ёсьць ведама на гэтым не канец. Факт, што ўнутры гітлероўскай групы адны паўсталі супроць другіх сьведчыць аб тым, што на „шыпке ня ўсё добра“.

Аб тым, што дзеецца ў Нямеччыне распаўсюджвалася і распаўсюджваецца шмат розных плётак, але аднак апошнія здарэньні пацьвердзілі, што *гітлерызм як палітычны кірунак бязумоўна перажывае глыбокі крызыс.*

Прыглядзімся-ж бліжэй да таго, што з'яўляецца прычынаю, такой вострай унутраной барацьбы, якая давяла аж да рэвалюцыі.

Як ведама, Гітлер дайшоў да ўлады дзякуючы таму, што як правадыр так званае народна-соцыялістычнае партыі дэмагагічна кінуў у работніцкія масы сваю радыкальную праграму перабудовы грамадзкага жыцьця. І гэтыя масы пайшлі за ім. Вера масаў у Гітлера—гэта ў значнай меры вера ў тое, што з хвілінаю, калі ён дойдзе да ўлады, для работніцкае масы настане дабрабыт, згіне бяда, нядоля, беззабоцьце і г. д. І што-ж сталася? Ці пакладаньныя надзеі зьдзейсьніліся?

Як дагэтуль то бачым што палітыка Гітлера прынясла шмат неспадзевак як тым, што ён зрабіў, ды яшчэ, здаецца, больш тым, чаго ён не зрабіў.

З аднаго боку і перадусім ён ня выканаў соцыялістычнай часткі свае праграмы, бо выказаў найбольшую асьцярожнасьць у галіне грамадзкай гаспадаркі. І ня дзіва: ён добра разумее, што пры сучасных цяжкіх эканамічных варунках нельга напр. нацыяналізаваць вялікай прамысловасьці — бо ж гэта няўхільна прывяло-б да павялічэньня дэфіцыту а гэта апошняе пацягнула-б за сабою спадак маркі, і поўную гаспадарчую ізоляцыю Нямеччыны, чаго найбольш баіцца Гітлер. Але аднак і тыя скромныя рэформы, якія праведзены ў гэтай галіне нічога добрага не варожаць для вялікіх прамыслоўцаў і выклікае нездаваленьне з іх боку.

З другога боку, хоць вялікім высілкам і за цану вельмі рызыкоўных фінансавых опэрацыяў і ўдалося часткава паменшыць беззаброцьце, дык аднак не зважаючы на гэта, бяды яшчэ поўна і масы таксама ўжо пачынаюць выказваць нездавальненьне.

Аказалася, што грамадзкая дэмагогія зьяўляецца вельмі рызыкоўным аружжам на'т сярод так дысцыплінаванага народу як немцы ды *вельмі небясьпечнай на'т для такога руху як гітлероўскі.*

Найгалаўнейшай-жа прычыной сучаснага гітлераўскага крызысу ёсьць бязумоўна тое, што правесьці ў жыцьцё прынцып роўнасьці ня так лёгка, як гэта на першы пагляд выдаецца.

Пад уплывам вонкавага прымусу і тэрору, дзяржаўная машына спачатку набірае вялікага разгону, якім нейкі час і коціцца, але пасьля, калі колёсальны, спачатку, настрой масаў, ступнёва ападае, уся машына пачынае даваць перабоі. Концэнтрацыйныя лагеры аказваюцца не такім ужо найлепшым узгадаваўчым мэтадам, як уперад гэта некатарым здавалася.

У сучасны мамэнт пакуль што Гітлер перамог, перамог, затапіўшы сваіх нядаўных таварышоў у крыві.

Галасы ўрадовае опозыцыі змоўклі, бо горлы пранізаны сталёвымі штыкамі, вернай пакуль што Гітлеру, рэйхсвэры, але ці надоўга?

На штыкі можна толькі апірацца, але ўсядзець на іх нельга.

Эра.

Беларусы і Розэнбэргаўскі плян.

Яшчэ так нядаўна і некалькі раз прыяжджалі ў госьці да нашай хадэцыі паны паслы з УНДО (Украінск. Народна-Дэмакратычнае Аб'яднаньне), урачыста запэўніваючы, „братів-біларусів“, што Украіна ніколі ня будзе ворагам Беларускага Народу. Хадэцыя ў свой чарод, пяяла ім пахвальныя гымны, а ўсіх тых, хто больш трэзва заглядаўся на т. зв. „Беларуска-Украінскае братэрства“ яна няміласэрна бэсьціла на старонках сваёй прэсы. Тымчасам, пад шумок гэных банкетных сьпеваў аб братэрстве, УНДО, па згары ўложанаму пляну, паступова замацоўвала украінскія ўплывы на землях беларускага Палесься, сягаючы аж за Пружаншчыну. Урэшце ў палове чэрвеня сёл. году на старонках УНДОўскага органу „Діло“ у №№ 153 і 154 знаходзім артыкул („Горадня і яе выкапы“), аўтар якога граніцы Украіны перасоўвывае аж у Горадню, адпаведна абасноўвываючы украінскасьць яе паходжаньня. Тут ужо нарэшце і нашая хадэцыя была змушана прызнацца, што пачынаючы з 1931 г. шляхі беларускага вызвольнага руху падаваліся „Ділом“ у „глумным асьвятленьні, што „Діло“ вядзе варожую да беларусаў лінію“, што паганую ролю ўзяло на сябе „Діло“.

Цалком згаджаемся, што паганую ролю ўзялі на сябе украінскія палітыкі, аднак і тут нашая хадэцыя ізноў выказала ці-то сваю слаўную „незалежнасьць“, неправідлова тлумачучы украінскі паход на беларускія землі толькі, як прыпадкова зарваўшайся украінскай экспансыўнасьцю. Справа гэная мае зусім іншы падклад — украінскія палітыкі тут адыгрываюць сваю ролю зусім сьвядома. Справа тут у наступным.

Як ведама, ужо перад сусьветнай вайной тэрыторыя Нямеччыны была за малой для яе шпарка разрастаючагася насельніцтва. Выклікаючы сусьветную вайну, Нямеччына шмат спадзявалася на сваю перамогу і здабыцьцё для часткі свайго насельніцтва новых колёнізацыйных абшараў. Тымчасам гэная вайна якраз наадварот абшар Нямеччыны значна паменшыла. Дзякуючы гэтаму, на працяг апошніх паваенных гадоў у пералюдненай да немагчымасьці Нямеччыне пачынаюць шпарка разрастацца кадры рэвалюцыйна настроенага пролетарыяту, нямаючага ані зямлі, ані працы, ані хлеба. Гэнае бязвыхаднае палажэньне дарэшты пагоршылі крызыс і маскоўскі камунізм. Гітлер у апошнюю хвіліну выратаваў Нямеччыну з пажарышча хатняе рэвалюцыі, разьбіўшы нямецкі камунізм і скіраваўшы нездаволеныя і галодныя масы надпрыросту на жыдоў, каторых аб'весьціў ён за першапрычыну ўсяго зла. Аднак, гітлераўскія палітыкі дасканальна разумеюць, што ўсім гэтым аканчальна-трывалкі нутраны супакой у Нямеччыне яшчэ не здабыты. Насельніцтва разрастаецца і надалей, у той час, як тэрыторыя і працазапатрэбаваньне не зьвялічываюцца, а знача, новыя і старыя кадры нездаволеных могуць у кожную хвіліну пад гымны і пры матэр'яльнай дапамозе маскоўскага камунізму ўзьняць сьцяг рэвалюцыі нанова. Словам, супакой у Нямеччыне зможа наступіць толькі тады, калі: 1) яна здабудзе новыя абшары пад скалянізаваньне часткі свайго насельніцтва — надпрыросту, і 2) спаралізуе так небясьпечны для жыцьця Нямеччыны маскоўскі камунізм.

У выніку гэных меркаваньняў родзіцца розэнбэргаўскі плян.

Не сяньня, то заўтра, Украіна здабудзе сваю незалежнасьць і непадзельнасьць. Унезалежненьне Украіны палежыць на лапаткі маскоўскі камунізм, сваю магутнасьць сяньня абапіраючага перадусім (бо амаль у 75 проц.) на яе натуральных багацьцях. Таксама Украіна можа стацца першарадным рынкам для нямецкага збыту і нямецкага набыцьця украінскага натуральнага сыр'я. З гэтага вынікае, што Нямеччына павінна падтрымаць Украіну ў яе імкненьні да самастойнасьці, ужо гэтым самым адначасна і ўзалежніваючы яе на будучыню палітычна і гандлёва-гаспадарча. Асталось толькі неразьвязаным пытаньне здабыцьця для Нямеччыны калянізацыйнага абшару, бо-ж ясна, аддаваць пад гэта свае абшары Украіна не магла згадзіцца. Аднак, добры выхад знайшоўся і тут. Украінскія палітыкі прыпомнілі сабе, што існуюць землі беларускія Палесься, Кобрыньшчыны, Ваўкавышчыны ды Гарадзеншчыны, якія будуць ідэальным памостам паміж Украінай і Усходнімі Прусамі, паміж морам Чорным і Балтыцкім, ясна тады, калі яны, гэтыя землі, празначацца пад нямецкую калянізацыю. Каб-жа беларусы ня мелі тут ніякіх прэтэнсыяў, трэба толькі даказаць ўкраінскасьць гэтых зямель, а тады Украіна аддасьць іх Нямеччыне, як частку сваёй тэрыторыі. Каб-жа аслабіць чуйнасьць беларусаў, украінскія палітыкі крычаць нам аб „братэрстве”, гітлераўс ія Розэнбэргі гэ-

так-жа крычаць аб даньні нам незалежнасьці, а пад увесь гэны шумок розныя „Ділы“ сыстэматычна даводзяць украінскасьць Палесься і Горадзеншчыны.

Гэткім чынам, Розэнбэргаўскі плян зводзіцца да таго, каб Украіна коштам нашых зямель магла як найхутчэй здабыць сваю самастойнасьць, а Нямеччына адным махам магла: 1) здабыць так неабходны для яе калянізацыйны абшар, 2) расправіцца з маскоўскім камунізмам, 3) палітычна-гаспадарча зьвязаць з сабой багатую і ў будучыні магутную Украіну ды прыбраць у свае рукі Чорнаморска-Балтыцкі шлях і 4) сьціснуць у такім чынам створаных абцугох Польшчу, каб затым нарэшце зьвесьці з ёй свае адвечныя парахункі за Горны Шлёнск і кавалак Надбалтыцкага ўзьбярэжжа, аддзяляючага Нямеччыну ад Усходніх Прусаў.

Канчаючы, можам сьмела сказаць, што ў цэлай гэтай гісторыі Украіна адносна Беларусі адыгрывае паганую, бо даслоўна юдаву ролю.

Аб рэформе духоўных сэмінарыяў.

I.

Будучыня праваслаўнай Царквы ў Польшчы залежыць, у значнай меры, ад умысловага разьвіцьця і маральнага роўня яе духавенства. Нашыя, даволі скомплікаваныя часы, з іх шматлікімі і разнароднымі пытаньнямі, вымагаюць ад праваслаўнага сьвяшчэньніка саліднае падгатоўкі, featурнабаковай веды і высокага маральнага роўня. Усё гэта сьвяшчэньнік можа атрымаць у добра зарганізованай школе, якая мае за заданьне падгатаўляць кандыдатаў на сьвяшчэнства. Аднак, аднэй вучонасьці для сьвяшчэньніка ня хопіць, калі ён мае быць блізкім, родным і дарагім для сваіх прыходжан. Апрача вучонасьці неабходна яшчэ блізкасьць яго да таго народу, сярод каторага праходзіць яго пастырскае служэньне, неабходна нацыянальная сьвядомасьць і надта добрае знаёмства з абставінамі жыцьця і бытам гэтага народу. Тут у гэтым выпадку, адыгрывае выдатную ролю ня толькі школа, у якой адбываецца ўзгадаваньне будучых пастыраў, але і цяглая лучнасьць іх са сваім народам.

Усё гэта бязспрэчныя праўды непатрабуючыя довадаў.

Калі ад гэтых агульных паняцьцяў аб умовах падгатоўкі добрых пастыраў, мы зьвернемся да запраўднасьці, дык наўрад ці яна нас здаволіць. Мы маем на ўвазе сучасную арганізацыю духоўнага навучаньня, у сучасных духоўных сэмінарыях. Хто знае структуру існуючых сяньня ў Вільні і Крэмянцы Праваслаўных духоўных Сэмінарыяў, той наўрад ці прызнае адпаведнай пастаноўку справы падгатоўкі будучых пастыраў.

1) Абедзьве гэтыя Сэмінарыі да немагчымасьці пераладованы рознымі прадметамі, чаго няма ні ў аднэй сьвецкай сярэдняй школе. Амаль усе гэтыя прадметы навучаюцца ў польскай мове. Беларуская мова ў Віленскай Сэмінарыі і ўкраінская ў Крэмянецкай фігуруюць у іх праграмах, як пасобныя прадметы ў нязначнай колькасьці лекцыяў. Гадунцы ня могуць справіцца з колькасьцяй навуковага матар'ялу а, галоўным чынам, вялікай колькасьцю розных моваў. Гутарыць аб нармальнасьці такіх праграмаў зьяўляецца непатрэбным. Тварцы гэтых праграмаў відаць забылі, што гэта не філёлёгічны факультэт, а сярэдняя школа.

2) Сучасныя Сэмінарыі ў запраўдным сваім выглядзе больш падобны да агульна-навучальнай установы гімназіяльнага тыпу, чымся духоўнай школы ў поўным значэньні гэтага слова. Абсольвэнты гэтых Сэмінарыяў маюць магчымасьць выбару адвольнага факультэту, дык фактычна яны хучэй усяго зьяўляюцца школамі становымі, а не багаслоўскімі. Ненармальнасьць такога стану рэчы даўно шмат кім загледжана, але ніякіх мераў да направы гэтага не прадпрыймалася.

Але вось, у 1932 годзе пачалася генеральная рэформа ўсяго школьніцтва ў Польшчы, якая захапіла такжа і Духоўныя Сэмінарыі. Нажаль нельга сказаць, каб гэтая рэформа Духоўных Сэмінарыяў пайшла па дарозе найбольш пажаданай для Царквы і народу. Па тым весткам, якія ўжо здолелі прасьлізнуцца ў прэсу ў сувязі з уваходзячай у жыцьцё рэформай Духоўных Сэмінарыяў, відаць што рэформа гэтая мае быць зьведзена да поўнай іх ліквідацыі і арганізацыі 3-х гадовага Праваслаўнага Багаслоўскага Ліцэя. Такое вырашэньне пытаньня аб школе для падгатоўкі праваслаўных пастыраў нельга прызнаць мэтазгодным і пажаданым, скіраваньне-ж рэформы на дарогу стварэньня замест існуючых сяньня Сэмінарыяў аднаго Ліцэя ў Варшаве ня толькі ня прынясе карысьці Царкве і веруючаму народу, а хучэй наадварот: паставіць сьвяшчэньніка яшчэ далей ад верных і ў рэзультаце паўстане яшчэ большая сьцяна паміж пастырам і паствою. Бо-ж запраўды, трудна сабе ўявіць блізкасьць да народу такога пастыра, які вучыўся недзе далёка ад роднага яму народу, у Варшаве; у працягу шмат гадоў быў адарваны ад гэтага народу а нацыянальны мамэнт у яго ўзгадаваньні быў зусім занядбаны. Калі да гэтага дадаць яшчэ што і курс 4-х гадовай гімназіі такі кандыдат будзе праходзіць таксама ня ў роднай яму школе і мове, а там, куды яго пашле школьнае начальства, дык небясьпека адарванасьці такога кандыдата ад народу, і сваіх верных, будзе яшчэ больш відавочнай.

II.

Як-жа мае выглядаць адукацыя будучых пастыраў Праваслаўнай Царквы ў Польшчы? Мы ня ведаем дакладна праекта гэтай арганізацыі, але судзячы па вескам, якія дашлі да нас з прэсы, замест сяньняшніх Віленскае і Крэмянецкае Сэмінарыі, як было ўжо вышэй успомнена, маюць стварыць у будучыні Багаслоўскі Ліцэй. Але паўстае пытаньне, хто ў гэты Ліцэй будзе паступаць? для каго ён прызначаны? што трэба скончыць, каб паступіць туды? На гэтыя пытаньні простага адказу пакуль што ня прыходзілася чуць; аднак, асьведамленыя адзінкі кажуць нам, што кадры гадунцоў гэтага Варшаўскага Ліцэя будуць складацца з гадунцоў інтэрнатаў у Вільні й Крэмянцы. Сэмінарыі будуць зачынены, пры чым ліквідацыя іх будзе праводзіцца паступова, кожны год будзе адпадаць па аднэй клясе, але Інтэрнаты застануцца. Інтэрнацкае начальства будзе прыймаць новых гадунцоў і скіроўваць іх у 4-х клясовыя дзяржаўныя (хіба-ж польскія?) гімназіі. У гімназіях яны атрымаюць нармальную адукацыю, а інтэрнат будзе існаваць на тых-жа падставых, што і пры цяперашніх Сэмінарыях. У гэтых інтэрнатах кандыдаты ў Варшаўскі Ліцэй, атрымоўвацьмуць рэлігійна-духоўнае ўзгадаваньне, патрэбнае для будучых пастыраў.

Але калі арганізацыя сярэдняга духоўнага навучаньня зьвядзецца да стварэньня ў Вільні і Крэмянцы толькі адных інтэрнатаў, а ў Варшаве Багаслоўскага Ліцэя, дык можна бяз сумліву сказаць, што адразу-ж адчуецца недахоп адпаведных кандыдатаў, на будучых сьвяшчэньнікаў. Прымаючы пад увагу ўсё гэта справу рэформы духоўнага навучаньня трэба пакіраваць так, каб у выніку яе *ў Вільні* і *Крэмянцы былі зарганізованыя самастойныя Багаслоўскія Ліцэі* з захаваньнем у іх беларускае і ўкраінскае, а таксама і царкоўна-славянскае моваў і пры іх дзяржаўныя інтэрнаты. Што ня будзе спэцыяльных духоўных гімназіяў дык яшчэ не вялікая бяда: бо-ж у Крэмянцы ёсьць украінская, а ў нас у Вільні беларуская гімназія.

Гэтыя гімназіі з пасьпехам могуць падгатовіць кандыдатаў для Багаслоўскіх Ліцэяў. Але трэба даць магчымасьць гэтым кандыдатам карыстацца дзяржаўнымі сродкамі для прабываньня ў гэтых інтэрнатах, якія займуцца падгатоўкай і ўзгадаваньнем будучых ліцэістаў у дусе Праваслаўнай Царквы. Па сканчэньні гімназіяў шмат з іх бяз сумліву паступяць у Багаслоўскія Ліцэі, але зразумела, калі гэтыя Ліцэі будуць не ў Варшаве, а ў вышуспомненых местах. Бо хто-ж захоча ехаць у Варшаўскі Ліцэй, калі будзе мець магчымасьць паступіць у адвольны сьвецкі Ліцэй (і дагэтага толькі 2-х гадовы, а ня 3-х гадовы, як Варшаўскі Багаслоўскі). Здаровы розум падказвае неабходнасьць арганізацыі так Багаслоўскіх Ліцэяў у мясцох існаваньня сучасных Сэмінарыяў г. зн. у Вільні і ў Крэмянцы. Гэтага вымагаюць ня толькі практычныя меркаваньні, але і ідэйныя. Кандыдаты пастырства павінны быць у безпрарыўных, цесных зносінах са сваім народам, яны павінны безпрарыўна адчуваць кроўную сувязь з ім. Толькі такія кандыдаты, стаўшы пастырамі, будуць сапраўднымі духоў-

Настулька.

(Расказ)

(Гл. № 15 „Р. Кр.“).

— Э, ня зусім. Двадцаць тры гады маю. А на гаспадарцы — гэта ня ў горадзе: доўга маладым ня ўбудзеш.

— А чаму вы думаеце, што ў горадзе маладасьць у людзей даўжэй трымаецца?

— Бо нічога ня робяць, дармовы хлеб ды яшчэ што смачнейшае паядаюць.

— А ці вы свой хлеб дарма ў горад даецё? Хто вам казаў, што ў горадзе хлеб— дармовы? —сьмяючыся спыталася Настулька.

— Мне так здаецца ды ўсе тут кажуць, — разважаў Міхась, — што-ж там гэткае рабіць у горадзе?

— А ці вы чытаць умееце?—спыталася Настулька, — я маю гэткія кніжкі, што пра жыцьцё ў вялікіх-вялікіх гарадох там пішацца.

— Чытаць?—зьдзівіўся Міхась. А нашто і калі тут нам чытаць? Мы працаваць мусім.

— Дык вы мо' і ў нядзелю ўсё каля гаспадаркі свае працуеце? Ха-ха-ха! Можа і цяпер вось праца важная ў вас — у сваты прыехалі? — роблена-весела жартавала Настулька.

— Праца ня праца, — мазгаваў Міхась, чацьвёрты раз заварочваючыся назад у канцы вуліцы сьледам за Настулькаю,—але, як бачу, дык з вамі не зговорышся.

— Чаму? хіба ў мяне язык інакшы? — спыталася Настулька.

— Гэткі самы язык, толькі больш кручаны, — адказаў Міхась.

Гутарка ў іх ня клеілася. Снавалі з канца ў канец па ціхенькай вясковай вулічцы, ужо з дзесяты раз мерылі яе павольнымі, сьвяточнымі шагамі, а не дагаварыліся да нічога.

Міхась хацеў улавіць хоць цень сымпатыі да сваіх жаніхоўскіх замераў з боку свае выбранкі, а тая наадварот—адказвала як-бы лёгкім дзявочым зьдзекам на ўсе яго замеры.

Рабілася неяк нудна. Хацеў Міхась проста ўжо спытацца, ці Настулька пайдзе за яго, але ня мог. Адкладаў гэта з кожным паваротам назад, выбіраў нават пункт, дзе гэта скажа, і кожны раз мінаў гэтыя выбраныя пункты, сілкуючыся даць адказ на тыя ці іншыя вострыя словы Настулькі.

Параўняліся з Настульчынаю хатаю, дакладней — з хатаю бацькоў яе.

З вакна даляцелі п'яныя сватавы словы:

— Кажу табе, Пятрусь, аддавай дачку, калі чалавек гэткі, як Міхась, трапляецца; то-ж гаспадарка, гаспадарка ў яго—участак зямлі! І ён адзін, разумееш, а-дзін! Выбачай, трошкі ў лобе чую і проста „Ня ўтрываю—засьпяваю“, як той казаў. Лепшага малайца хіба не дачакаешся...

— Мне што, — спахапіўся Настульчын бацька, — *да вот молодежь теперь какая— не слушает совсем.*

— Ведама, — разводзіў далей сват, — выпясьцілі вы дзяўчыну ў горадзе, у іншым жыцьці, дык і ня слухае. Вувучылі, гімназію, кажуць, прайшла. А скажэце, мае даражэнькія, нашто ёй прыдалася гэтая навука?

Гэтага п'янага сватавага разважаньня ня вытрымала Настулька. Спачатку хацелася ёй ускокнуць у хату і скончыць усё скандалам. Хацелася сказаць „мудраму“ свату, што яму ніякага дзела няма да яе *навукі.* Хай лепш падумае, нашто сам на сьвеце жыве. Ды хай ня лезе ў воду, калі ня ведае броду.

Але дзявочая скромнасьць стрымала гэты парыў гневу, гэткага тонкага, як і ўся яе натура. Яна рашыла лепш перанясьці агонь на жаніха, які, урэшце, ёсьць галоўнаю прычынаю ўсяе гэтае п'янае гутаркі старых.

— Чуеце, — сказала яна Міхасю з мілаю ўсьмешкаю, — які там, у хаце, торг ідзе? Ня меншы, як на конскім рынку. Дык ведайце, мой дарагі, дарма языкі чэшуць. Мне здаецца, што справа датычыць тут толькі вас, ну і, у выпадку мае згоды з вамі, таксама і мяне, а там зараз і аб пасагу баяць пачнуць...

— Не! — спахапіўся Міхась, — я прасіў свата, каб ні слова не казаў аб гэтым...

— Дык мае-ж бацькі самі першыя скажуць аб гэтым, — падхапіла Настулька, — тут ужо звычай гэткі: пакуль тая ці іншая пара маладых людзей ня будзе абскробана языкамі аж да касьцей, дык ні адно вясельле не адбудзецца. Хай сабе плявузгаюць, хоць ахрыпнуць, а толку з гэтага ніякага ня будзе, бо я замуж за вас ня зьбіраюся ісьці.

Яна глянула Міхасю проста ў вочы, у яго праз меру зачырванелы твар, і пагляд гэты, спакойны, ясны і халодны быў куды выразьнейшым за проста сказаныя словы.

Міхасю нешта быццам адлягло на сэрцы: тое, аб чым ён сам хацеў казаць, сказана дзяўчынаю. Ясна ўсё.

— Даруйце, Насьця! Я хачу вас папрасіць, каб вы ніколі, ніколі не злавалі на мяне.

— За што мне злаваць? — адказала Настулька, — наадварот, я жадаю вам шчасьця, гэткага шчасьця, якога вы самі жадаеце сабе...

— Я думаю, што вы будзеце гэтым шчасьцем, — перабіў Міхась.

— Ого! вы зусім добра вядзеце ролю кавалера, хоць і дзівіцеся, нашто чытаць?... Але пойдзем далей аж у канец... у хаце нешта шаптаць пачалі. Хадзем, — кранулася з месца Настулька,—мо' цяпер лягчэй нам гаварыць будзе.

Яны пайшлі ізноў па вуліцы, ціха, роўна, не сьпяшаючы.

Міхась маўчаў. Настулька пачала гаварыць пра тое, што не за адзін год нараспала ў яе душы.

(Працяг будзе).

Краўцоў Макар.

ными айцамі сваіх верных. Але калі навучаньне гэтых кандыдатаў, падгатоўка іх да пастырскага служэньня будзе адбывацца недзе ў далёкай Варшаве — дык пэўна гэтыя кандыдаты з часам зробяцца чужымі свайму народу, адарванымі ад яго, яны ня здольныя будуць зразумець душу свайго народу і дабрадзейна ўплываць на яго.

Чэ—скі.

„Благонадежность“ савецкай арміі.

Паводле данцыгскай газэты „Нае Нахрыхтэн“ у канцы мінулага году адбылася ў Маскве тайная нарада палітычных кіраўнікоў чырвонай арміі з ЦэнтральнымКамітэтам Камуністычнай Партыі. Асаблівая ўвага звярталася на гэтай нарадзе справа настрояў і „благонадёжности“ паасобных частак чырвонае арміі. Прадстаўнікі Савецкай Беларусі асьведчылі,што на яе тэрыторыі знаходзяцца дзьве дэвізіі непартыйная, іх салдаты не належаць да Камуністычнай Партыі, дзьве дывізіі зьяўляюцца ледзь на палову партыйнымі і толькі наступныя дзьве зьяўляюцца ўжо зусім „благонадёжнымі“, адно складаюцца выключна з самых расейцаў.

Цікава, што на Украіне на 17 дывізій там раскватэраваных толькі 5 можна лічыць „благонадёжнымі“ і яны таксама складаюцца выключна толькі з самых расейцаў.

Куды бальшавікі падзелі Тарашкевіча і інш. грамадаўцаў?

Шмат каму цікава было-б пачуць адказ на гэтае пытаньне. Аднак аб лёсе Тарашкевіча даклад-на нічога давядацца нельга.

Аб ім апошнім часам напісала „Беларуская Крыніца“, быццам жыве Тарашкевіч, як акоман, у нейкім *совхозе* пад Масквою. Ці не залішні сарказм? Пасьля зноў „Kurjer Wileński“ пісаў, што Тарашкевіч заправуды ў падмаскоўным *совхозе* піша гісторыю нейкага паўстаньня ў... Галіцыі.

Супрацоўнік наш гутарыў з асобаю, колькі дзён назад уцёкшаю з Менску да Вільні, і на пытаньне аб Тарашкевічу атрымаў даволі кароткі адказ:

Пасьля абмену, Тарашкевіч праехаў праз Менск, не паказваючыся з цягніка. Ніхто Тарашкевіча не сустрачаў на вакзале, як гэта рабілася бальшавікамі раней, калі прыбывалі да іх цяперашнія ўжо іх палітычныя арыштанты, былыя беларускія паслы на Польскі Сойм.

Тарашкевіча павязьлі проста ў Маскву; і ня дзіва, таму што ён прыбыў у Саветы ў самы разгар зьверскае бальшавіцкае расправы з беларускаю „нацдэмаўшчынай“, павадыром якое бальшавікі, як відаць, лічаць Тарашкевіча, бо ён стаяў на чале б. Грамады ў Заходняй Беларусі.

Тарашкевіч пад „апекай“ ГПУ, хоць можа крыху і мягчэйшаю, як яго ранейшыя таварышы — грамадоўцы.

У Менску аб Тарашкевічу ні кому „*знать не велено*“ і годзі.

Былыя паслы ды грамадоўцы: Рак-Міхайлоўскі, Мятла, Бурсэвіч, Дварчанін, Гаўрылік, Валошын — высланыя на Салоўкі на 10 гадоў. Сем'ям жанатых загадана пакінуць Менск. Сын Рак-Міхайлоўскага выгнаны з унівэрсытэту адразу пасьля арышту бацькі.

Драбнейшыя грамадоўцы, паўцякаўшыя адсюль у Менск, павысыланыя таксама: хто ў Вятку, хто ў Перм, Заходнюю Сыбір, а найбольш на Урал на г. зв. дзеравазагатоўкі.

Кожны сьвядомы беларус, хоць крыху нават папулярны сваёю беларускаю працаю раней, ці проста літэрацкім талентам, які часам выб'еца з маладняку бальшавіцкае гадоўлі, бязьлітасна ссылаецца бальшавікамі.

Былы народны камісар земляробства Прышчэпаў два разы вешаўся ў вастрозе, але бальшавікі пільнуюць яго не на жарт; цяпер сасланы ён аж на Чукоцкі паўвостраў.

Член Акадэміі Навук Некрашэвіч з трэцяга паверху ГПУ кінуўся праз вакно на двор, каб пакончыць з сабою, але таму што было гэта зімою, выпаў якраз глыбокі сьнег, дык Некрашэвіч зламаў сабе ногі.

Казячы, прыбыўшы ў свой час да Менску з Літвы, павесіўся ў сябе на кватэры, пасьля таго, як яго пазбавілі працы.

Прэзыдэнт Акадэміі Ігнатоўскі застрэліўся, пакінуўшы запіску з трох слоў: „*Так будет лучше*“.

Гэтымі словамі ГПУ запэўняе кожнага прызнацца да ўсяго, што бальшавіком у даны мамэнт патрэбна ад дапрошванага арыштанта.

Выглядае так, што б. паслы Кахановіч і Баран расстраляны. Жонцы Барана загадана пакінуць Менск.

Янка Купала рабіў такі сабе харакіры: распароў жывот аж да грудзей, але ўнутранасьцяў не пашкодзіў і выжыў.

— Як-жа пры гэткіх варунках можа быць у Менску „член Беларускае Акадэміі Навук“ Б. Тарашкевіч?—пытаньнем канчае гутарыўшая з нашым супрацоўнікам асоба,—што яму там рабіць?

Гаспадарчы аддзел.

Як падвысіць ураджайнасьць збожжа.

Збажыны, якімі нашы сяляне абсяваюць свае палі, даюць вельмі слабыя ўраджаі. Падвышэньне ўраджаю звычайна дасягаецца адпаведнай апрацоўкай глебы і належным гнаеньнем. Аднак, падвышэньне гэтае ня будзе значным, калі будзем сеяць кепскі, мала ўрадлівы гатунак. У прадажы маюцца гатункі збожжа, якія адзначаюцца высокай ўрадлівасьцю, але не заўсёды гэты ўрадлівы гатунак ёсьць вырахаваньне купляць. Перш за ўсё, прывезенае з чужога краю дароднае збожжа ёсьць даволі дарагое, а па другое, не заўсёды яно падходзіць да нашых кліматычных і глебавых умоваў і хутка выраджаецца. Дзеля гэтага гаспадар павінен добра паінфармавацца аб тым гатунку збожжа, які ён хоча сабе купіць, і прыкласьці ўсе старанні, каб гэтае новае збожжа як найдаўжэй у яго не траціла сваіх добрых якасьцяў.

Ёсьць пэўныя спосабы, пры помачы якіх можна ня толькі даўжэйшы час утрымаць на пэўнай вышыні ўрадлівасьць дароднага збожжа, але нават палепшыць і свае мала ўрадлівыя гатункі. Апошнямі часамі бывае нават карысьней, чым завядзеньне дароднага збожжа, бо тут гаспадар ні чым ня рызыкуе.

Утрыманьне добрых якасьцяў збожжа, або нават палепшаньне і самога гатунку палягае на падборы найлепшых зернят на насеньне (сэлекцыя). Аказваецца, што насеньне з найлепшых каласоў дае расьліны болей урадлівыя, чым з каласоў кепскіх. Апрача таго, пры нармальным развіцьці зернят, кожнае збажыны ў пэўных мейсцах колосу вызначаюцца асаблівай энэргіяй прырастаньня, і развіцьця. Сьцьверджана, напр., што найлепшыя зерняты знаходзяцца ў сярэдняй, а найгоршыя—ў верхняй частцы колоса.

Практычна падбор насеньнага матэр'ялу пераводзіцца на сартавальных машынах. Апрача таго, ёсьць яшчэ іншы, праўда, трудней-шы спосаб — гэта ручны адбор найлепшых зернят з найбуйнейшых і найпаўнейшых каласоў. Пры апошнім спосабе найлепшыя каласы, але не занадта даўгія, зразаюцца ў часе жніва, вяжуцца ў пучкі і высушваюцца на правеўным мейсцы; пасьля зерно з каласоў вымалочваецца і перабіраецца. Найбольшыя і грубыя зерняты адкладаюцца асобна і потым высяваюцца на асобным, сярэдня выгнаеным і чыстым кавалку поля. Высяваць трэба загадзя і абавязкова ў радкі (20 цэнтытымэтраў ад сябе). На другі год (калі гэта азімая збажына) пасеў гэты трэба палоць, між радкамі ўспульхняць зямлю, а самыя расьлінкі асыпаць падобна, як бульбу. Калі такое збожжа выспяе, з яго трэба выбраць найлепшыя каласы, а з іх найлепшыя зерняты і далей высяваць іх падобным спосабам. Рэшта-ж сабраных зернят ідзе, як дароднейшае насеньня, на звычайны пасеў. Такую гадоўлю дароднага насеньня мусімо праводзіць з году ў год, калі хочам, каб добры гатунак збожжа ў нас ня выраджэўся, або, каб свой мейсцовы стаў больш урадлівым.

З. К.

Вады малака.

Ненармальныя зьявішча, якія можна заўважыць у малацэ па некаторым часе пасьля яго выдаеньня, пры зусім здаровых каровах, завуцца вадамі малака.

Сіняе малако. Часта здараецца, што на паверхні малака праз добу і болей па выдаеньні зьяўляюцца сінія, а ў рэдкіх выпадках жоўтыя або чырвоныя плямы. Плямы на малаку перастаюць разьвівацца, як яно скісьне, але смак такога малака ня ёсьць добры. Прычынай гэтых зьявішчаў ёсьць развіцьцё ў малацэ пэўных мікробаў. Каб запабегчы заражэньню малака гэнымі мікробамі, трэба пасуду на малако і памешканьне, у якім яно перахоўваецца, утрымліваць у належнай чыстаце. Калі, прыпадкам, вада аб'явіцца, трэба тады асаблівую ўвагу зьвярнуць на чыстату пасуды, а само памешканьне абкурыць серкаю.

Чырвонае і жоўтае малако. Чырвонае і жоўтае малако атрымліваецца пры неадпаведным корме, або, калі ў каровы хворае вым'я. Чырвонае малако зьяўляецца таксама пры крываваі мачы ў каровы. Апрача таго чырвоны і жоўты колер малака можа паўстаць ад заражэньня яго пэўнага роду мікробамі. Змагацца з гэтым зьявішчам у першых выпадках трэба лячэньнем жывёлы, а ў другіх — старанней ачысткай пасуды і памяшчэньня.

Слізістае малако. Слізістае малако вызначаецца цягучасьцю. Такое малако кепска адстойваецца, або не адстойваецца зусім. Пры даўжэйшым стаяньні слізістае малако загніваецца. Ваду гэту стварае пэўны мікроб, які нападае на малочны цукер. Змагацца з гэтым зьявішчам можна, як і ў папярэдніх выпадках, захаваньнем належнай чыстаты і дэзынфэкцыю памешканьня.

Перадчаснае зьбеганьне малака. Часта ў летніе месяцы можна заўважыць, што малако на пагляд цалком здаровае загадзя зьбяжыцца ня скіснуўшы. Вада гэта таксама выклікаецца пэўнымі бактэрыямі. Памнажэньне гэтых бактэрыяў можна затрымаць, ахаладзіўшы малако да 7° Ц.

Горкае малако. Горкае малако паўстае пры кепскім корме і пры хваробах вымені. Некаторыя коровы перад цяленьнем даюць таксама горка-салёнае малако. Апрача таго,горкасьць малака можа паўстаць ад заражэньня яго пэўнымі мікробамі, якія разкладаюць бялок. Калі прычынаю гэтай вады малака зьяўляюцца мікробы, то барацьба з імі павінна вясьціся захаваньнем чыстаты і дэзынфэкцыяй памешканьня.

Лячнічая якасьць смародзіны.

Чорная парэчка ці смародзіна мае вялікую лячэбную сілу. Выдатны гамбурскі лекар д-р Ган знайшоў, што смародзіна месьціць у сабе вялікія колькасьці вітаміну С. Пры нястачы вітаміну С людзкі арганізм недамагае, — зьяўляецца хвароба званая цынгою або скорбутам. Вось-жа смародзіна ёсьць найлепшым лекам супраць цынгі. 25 грамаў ягад смародзіны хапае чалавеку, каб забяспечыць сябе ад вышэй успомненай хваробы. Па колькасьці вітаміну С смародзіна стаіць нараўні з цытрынай і памэранчам. Пляды-ж мяйсцовага паходжаньня ў гэтым адношаньні стаяць далёка пазаду за смародзінай.

Залічковы крэдыт для дробных земляробаў устрымае спаданьне цэнаў на збожжа.

Крэдыт на збажовыя залічкі, якім будуць магчы карыстацца дробныя земляробы, будзе пушчаны ў рух Польскім Банкам у бягучым годзе, прычым выдаваныя залічкі будуць раўняцца 7 зл. ад 100 кілёгр. жыта і аўса, 8 зл.—ячменю і 10 зл.—пшаніцы Канчальны срок сплаты устаноўлены на дзень 30 чэрвеня 1935 году, у пэўных выпадках срок гэты можа быць скарочаны на 1-га траўня 1935 году. Інстытуцыі, правадзячыя залічковы крэдыт, могуць браць ад земляробаў проценты, ня вышэйшыя як 4 з палавіною проц. за год.

Гэткія ў агульным зарысе варункі залічковага крэдыту. З прычыны нізкага апрацэнтаваньня, трэба было-б магчыма найшырэй ім карыстацца, а дзеля аддаленага сроку сплаты гэтага крэдыту ня будзе для земляроба вельмі цяжкаю, бо гэта дасьць яму магчымасьць прадаваць збожжа ў найболей адпаведную пару.

Аднак-жа паўстае пытаньне, якая карысьць ад вышэйапісанага крэдыту і чаму земляроб павінен карыстацца гэтымі пазычкамі? Кожнаму ведама, што нявувана труднае палажэньне земляробства паходзіць ад таго, што цэны нязвычайна нізкія, як на збожжа, так і на прадукты жывёлагадоўлі. Дзеля таго, што кожны земляроб мае пэўныя абавязаньні, ці з прычыны набыцьця зямлі, ці вядзеньня гаспадаркі, ці ў постаці падаткаў,—а крэдытар штурмуе даўжніка галоўным чынам пасьля жніва, калі ёсьць збожжа на продаж, дык земляроб, ня маючы іншае крыніцы даходу, вывозіць на рынак збожжа, стараючыся прадаць магчыма найболып. А дзеля таго, што гэта робяць усе, дык нічога дзіўнага, што пасьля жніва на нашых рынках зьяўляецца маса збожжа, якога часта ніхто купіць ня хоча. Збажовыя купцы набываюць столькі, колькі патрэбна для выжыўленьня гарадзкога жыхарства, а цераз гэта, калі падача празьмерная, дык купец, баючыся ўклееньня і зьнярухомленьня гатоўкі на даўжэйшы час, згаджаецца набыць збожжа ў вялікай колькасьці, але па вельмі нізкай цане, баючыся рызыкі, якую прадстаўляе зьбіраньне вялікіх запасаў у магазынах.

Гэткім чынам, у інтарэсе самых земляробаў ёсьць устрыманьне сябе ад масавае прадажы. Але што-ж рабіць, калі крэдытар націскае, а сэквэстратар і каморнік не даюць спакою, паграажаючы апісаньнем і прымусовою прадажаю за бясцэн. Аднак-жа, каб ухіліцца ад масавае прадажы, што напэўна нячувана абніжэ-б цэны на зямельныя прадукты, якраз і пушчаны ў рух вышэйапісаны залічковы крэдыт. Ён дае земляробу магчымасьць адпіхнуць самыя патрэбныя і неабходныя расходы, пазваляе прадажу збожжа ў найболей адпаведную пару пры добрай цане, робіць магчымым для земляроба паменшаньне падачы, чым процідзейнічае спаданьню цэнаў, а дзеля таго, што ён нізка апрацэнтоўваецца, дык карыстаньне гэтым крэдытам ня будзе вельмі цяжкім Калі зважыць, што прыватны крэдытар бярэ часта 24 проценты ў год, а значыцца блізка што ў шэсьць разоў болей, дык карысьць

з гэтага крэдыту робіцца відочна.

Хто патрабуе грошай, дык якраз хай карыстаецца залічковым крэдытам, які, з прычыны нізкага апрацэнтаваньня, пазволіць земляробу перетрываць пасьляжніўны час, калі цэны найніжэйшыя, і прадаваць збожжа памалу, датрымліваючы яго нават да перадноўку, калі цэны звычайна паднімаюцца.

(„*Gospodarz Kresowy*“).

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

У Вільні.

— Каб азнаёміцца з дзейнасьцяй бібліятэк-чытальняў і даць належныя высьвятленьні, паасобныя Сябры Прэзыдыюма ТБА ў м. м. ліпені—жніўні г. г. выяжджаюць на правінцыю, у раёны бібліятэк-чытальняў.

— Канцэлярыя Беларускае Філіі Дзяржаўнае Гімназіі імя Ю. Славацкага ў Вільні ўлетку бывае адчынена па аўторкам і пятніцам ад 10 да 13 гадз.

На правінцыі.

Стоўпцы. 26-га чэрвеня г. г. прыбылі да Стоўпцаў з Менску *бацькі вядомага беларускага пісьменьніка Францішка Аляхновіча — яго маці і айцым.* Як даведаўся ваш корэспондэнт, Аляхновіч, пры абмене яго на Тарашкевіча, атрымаў права забраць з сабою ў Польшчу сваю радню. Аднак працэдура выпушчэньня бальшавікамі з Менску яго старых бацькоў цягнулася аж 9 месяцаў.

Цікава, што бальшавікі не пазваляюць вывезьці за граніцу ані капейкі сваіх грошай, дзеля таго на апошняй савецкай станцыі бальшавікі загадалі Аляхновічавым бацьком здаць у касу ўсе грошы і пусьцілі іх на гэты бок літаральна бяз гроша. У Стоўпцах заапекаваўся імі Польскі Чырвоны Крыж, а пасьля прысланьня Аляхновічам грошай на дарогу, бацькі яго праз два дні выехалі ў Вільню.

Вёска Рэдзькі Маладэчанскага пав. У нашыя часы жыцьцё хутка ійдзе на перад, адно зьмяняецца другім. Толькі вось у нашым сялянскім жыцьці мала што зьмянілася. Як было даўней, так ёсьць і цяпер, была цемната, яна і засталася. Ад цемнаты і здараюцца у нас такія выпадкі, як з Любай Заруб, якая атруцілася нядаўна дэнатуратам. Ці-ж можа быць што небудзь больш страшное, калі людзі праз сваю цемнату без пары адыходзяць на той сьвет. А ці толькі ў нашай вёсцы гэта здараецца? Ці-ж мала застаецца розных калекаў сярод людзей, якія п'юць гэту атруту, дэнатурат ці падобную да яе „лякіроўку"? Шмат хто можа адразу і ня заўважыць, п'ючы розныя „самагонкі" ды „лякіроўкі", як яны шкодзяць здароўю, але з часам некалі усё гэта недае адабецца так, што цяжка будзе і выдыхаць.

Грамадзяне! Ня толькі ня піце гэтых атрутаў самі, але пільна перасьцерагайма ад гэтага сваіх, сяброў, знаёмых і незнаёмых. На прыкладзе Л. Заруб бачым, да чаго гэта даводзіць.

Рэдзькавец.

М. Смаргоні. Усім ведама, што раней у нас быў такі парадак: калі дзе выбухне пажар, дык за коні да пажарных прыладаў плацілі, і хто раней прывядзе каня, той атрымоўваў большую плату. Вось-жа у такіх выпадках коняў заусёды хапала. Але ў апошні час чаму сьці за коняў да пажарных прыладаў нічога ня плацяць, прынамся у нашых ваколіцах і ад гэтага здараюцца сумныя выпадкі. 14 траўня сёлетняга году а 10-й гадз. ўвечары загарэлася з нязведаных прычыны гумно Мікалая Даямідовіча у в. Мінкі, якая даходзіць амаль да нашага мястэчка. Пажарнікі, пачуўшы трывожны гудок сырэны, зараз-жа сабраліся і нарыхтавалі пажарныя прылады. Але коняў ня было, дык прышлося цягнуць саматугам бочкі і іншыя прылады аж на пажар. Пакуль дацягнулі, гумно ужо было ўсё абхоплена вагнём і толькі можна было ня пускаць вагню далей, на іншыя будынкі. А калі-б да пажару было далей, то й гэтага ня удалася-б зрабіць, бо саматугам з бочкамі ды іншымі пажарнымі прыладамі ня так хутка ды й ня вельмі далёка даедзеш.

Дык здаецца ня такая й важная гэта справа, як аплата за коні да пажарных прыладаў у часе пажару, а колькі можа згінуць людзкога дабра з неразважнага вырашэньня гэтае справы. Можа-б тыя людзі, для якіх гэта справа ведамая і пільная, яшчэ раз разважылі-б гэтае пытаньне. *Д.*

З краю.

— Міністэрства ўнутраных спраў выдала цыркуляр, у якім кажа аб парадку выдаваньня ўладамі дазволу на спэктаклі, народныя забавы і інш. Такі дазвол будуць выдаваць павятовые старосты.

— Міністэрства дарог паведамляе, што ўсе дзеці ад 8 да 22 ліпеня будуць карыстацца правам дармовага праезду па чугунцы ўва ўсіх кірунках. У гэтым часе кожны, хто купіць білет 2 або 3 клясы на пасажырскі цягнік, можа вязьці з сабой 4 дзяцей да 14 гадоў задарма.

— У «Дзеньніку Устаў» зьмешчана распараджэньне міністра скарбу з 4-га чэрвеня г. г. аб спыненьні абегу 5-залатовых сярэбраных манэт, выпушчаных на падставе распараджэньня Прэзыдэнта Рэспублікі з 5 лістапада 1925 году. Ад 30 верасьня 1934 г. манэты гэтыя губляюць моц законнага плацежнага сродка. Ад 1-га кастрычніка бягучага году да 30 верасьня 1936 году манэты гэтыя будуць выменьвацца, а таксама і прымацца ў касах скарбовых урадаў і аддзелах Польскага банку. Пасьля 30 верасьня 1936 году абавязак вымены спыняецца.

— Два браты Адамовічы, пражываючыя ў Амэрыцы, паходзячыя з ваколіц Вялейкі, праляцелі праз Атлянтыцкі акіян з Амэрыкі ў Францыю, а з Францыі ў Варшаву. Адамовічаў вельмі ўрачыста спаткалі ў Варшаве прадстаўнікі ўладаў і масы насельніцтва.

— Польскі Банк прызнаў дробным гаспадаром пазыку пад залог збожжа ў суме 2 міл. злотых па 4 з пал. прац. у год з тэрмінам платы 30 чэрвеня 1935 г. Пазыкі можна даставаць у касах Стэфчыка.

— Пачынаючы ад 2 га ліпня ўстановы, прыймаўшыя падпіску на Народную Пазыку, будуць выдаваць аблігацыі пазыкі тым падпішчыкам, якія заплацілі ўсю пазыку да 5 сакавіка г. г. Аблігацыі могуць атрымоўваць самі падпішчыкі.

— Ізаляцыйны лагер, аб якім гаворыцца ў распараджэньні п. Прэзыдэнта Рэспублікі, будзе зроблены ў Картускай Бярозе Пружанскага павету.

— У Парыжы 4. 8. г. г. памерла ведамая польская вучоная Кюры-Складкоўская, адкрыўшая радый.

— У прадажы зьявіліся новыя запалкі „Kresowe" ў каробках па 24 штукі і каштуюць 5 грошай.

За граніцай.

× У **Нямеччыне** адбываюцца далейшыя арышты асобаў западазроных у прыналежнасьці да загавору. Па газэтным весткам усяго расстрэляна 46 чалавек. Шмат правадыроў штурмавых атрадаў будзе аддадзена пад надзвычайны суд.

× У **Японіі** габінэт Міністраў падаўся ў адстаўку. Прычынай адстаўкі зьяўляецца грашавая афэра, у якую замешаны некаторыя з вышэйшых урадоўцаў.

× У сталіцы Аўстрыі **Вене** згарэў ратуш. Ува ўсім краі адбываюцца тэрарыстычная акцыя, скіраванаяя на скарбовыя будынкі і скарбовую маемнасьць. Па думцы мясцовых уладаў вінаўнікамі тэрору зьяўляюцца сябры нацыянальна сацыялістычнай партыі.

× У **Латвіі** ўрад зачыніў шмат арганізацыяў, між іншымі і латвійскую сацыял-дэмакратычную партыю і ўсе яе аддзелы.

× Як падаюць газэты, ужо пачалася перавозка літоўскіх тавароў у Заходнюю Эўропу не праз Нямеччыну а праз Польшчу. Такім шляхам скіравана два вагоны масла і мяса з Клайпэды ў Прагу.

× Падчас паездкі ў **Бухарэст** французскі Міністар Барту ў сваёй прамове заявіў, што Францыя будзе бараніць граніцы Румыніі з аружжам у руках. Гэта выклікала вялікае абурэньне. У Вэнгрыі, адбыліся вялікія дэмонстрацыі проціў Барту і проціў Францыі. Калі французскі Міністар Барту быў у **Белградзе** з мэтай перацягнуць Югаславію на свой бок, у албанскім порце Дураццо зьявіўся італьянскі флот бяз ведама албанскіх уладаў. Гэты крок выклікаў трывогу ў Белградзе, а Мусоліні хацеў паказаць, што выражэньне спраў на Балканах будзе залежыць і ад Італіі, якая заўсёды вельмі зацікаўлена ў тым ці шмат парадку на Балканах.

× Сабраньне народных прадстаўнікоў у **Бразыліі** прызнала выбарныя правы жанчынам, пачынаючы ад 21 году жыцьця.

× У **Францыі** рыхтуюцца да барацьбы правыя і левыя арганізацыі. У некаторых гарадох дайшло да сутычак паміж гэтымі партыямі. Міністар Заграничных Спраў Францыі, Барту, ужо аб'ехаў некалькі эўрапэйскіх сталіцаў, а ў гэту нядзелю выяжджае ў Лёндану, дзе з ангельскім Міністрам Заграничных Спраў будзе абгаваравагаць пільныя справы міжнародавага значэньня... А спраў такіх, відаць ёсьць шмат.

× Газэты падаюць, што у **Маскве** адчынілася канфэрэнцыя Цэнтральнай Кантрольнай Камісіі, дзе будзе разглядацца пытаньне аб новай „чысцы" урадавых установаў.

Ц. К. камун. партыі разглядаў пытаньне аб дастаўцы хлеба і мяса прычым вынес пастанову напружыць сілы, каб загатоўкі выпаўніць у 100 працантах. Відаць з прадуктамі у саветах ня надта лёгка. Нядарма-ж і пэнсію некаторым урадоўцам падвысілі. А хлеба чамусьці ўсё мала.

× Сэкрэтар стану ў дэпартамэнце скарбу выдаў загад, каб ня вывозілі са **Злучаных Штатаў** серабра, матывуючы гэта тым, што міжнародныя спэкулянты пачалі высылаць у вялікай колькасьці серабро заграніцу. Гэты загад заінтэрэсаваў фінансовыя колы і прэсу, і чамусьці серабро заграніцай падаражэла.

Пашырайце нашу газэту.

Рэдактар: М. СІНЯЎСКІ. Выдавец: ТБА. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22.